

Отже, сьогодні як ніколи актуалізуються питання забезпечення економічної безпеки України, що є гарантом державної незалежності країни, умовою її розвитку та зростання добробуту громадян.

О. М. Кузь, доктор філософських наук, професор

ІСТОРІЯ У ПРОСТОРІ СВЯТА

Імперії гинуть. Імперії падають.
А Україна — вічна.

В. А. Ющенко

Минулого року «соборність усіх наших земель перетворилася на справжню національну ідею». Вона оволоділа умами практично всіх без винятку громадян України та зробилася найголовнішою цінністю в усіх її областях. Перефразовуючи слова, сказані в 1919 р. одним із політичних діячів того часу Левом Бачинським: ми стали народом не лише з «однією кров'ю» та «одним серцем», але й з однією думкою. Естетично довершені фрази-гасла потребують, утім, верифікації з боку соціально-гуманітарних наук. Питання етнокультурної ідентичності набули на теренах України надлишкового політичного присмаку. Гасло часів Рисорджименто «Італію ми створили, тепер слід створювати італійця» супроводжує нас усі часи незалежності. То чи постане «українець»?

Якщо погодитись із конструктивістами, то відповідь буде ствердною, за наявності низки успішно виконаних технологічних проектів: «злагода», «толерантність», «велике минуле», «блискуче майбутнє», «добробут» тощо. Утім етнополітична єдність потребує не тільки ангажованого раціонального політичного дискурсу, але й не меншою мірою сакралізованих міфів, для (від)творення яких значення політичних свят складно переоцінити.

Політичне свято є складним інструментом інтеріоризації найважливіших елементів культури (цінності, символи, пам'ять, минуле і т. ін.), гармонізації ставлення до минулого, узаконення історії і, відповідно, легітимації існуючого режиму, засобом моделювання політичної реальності, якщо використовувати термінологію Ш. Ейзенштадта, побудови моделі «трансцендентального світопорядку». Воно не лише конструює миттєвий образ, а бере участь у створенні культурного досвіду, за допомогою естетизації і символізації актуалізує колективну пам'ять як найважливіший елемент політичної культури.

Перед святом стоїть завдання пояснювати картину сьогодення, легітимізувати її в дискурсі пам'яті. Політична реальність у зв'язку з цим про-

вокує проблему суб'єкта ініціації. Поль Рікер у своєму дослідженні «Історія, пам'ять, забуття» зауважує: «Питання в тому, як і хто буде визначати політику пам'яті, якщо старі цензури, селекції, коментування та інтерпретації будуть відкинуті» [1, с. 289]. Сучасний політичний абсентеїзм пояснюється в тому числі й втратою ідентичності. Історія самозаперечується, на тлі цього самоактуалізується повсякденність, а пам'ять замінюється уявою. Рікер писав про те, що якщо уява не пов'язана з певним загальним уявленням на більш глибокому рівні свідомості, то «пригадування» стає актом маніпуляції, тобто зводиться до уявного образу, заміщується ним. І в даному зв'язку політичне свято здатне працювати з минулим саме в ціннісному ракурсі, тобто покласти сенс. І тут свято стає світ-проектом, пролонгованим із минулого в майбутнє. Світ-проект передбачає побудову в святковому світі особливої темпоральної схеми, що пояснює логічний хід історії. За ціннісного маркера подій свято, минуле відтворюється в сьогоденні і, таким чином, стає його легітимною передумовою: «Крути — це не лише героїчна сторінка нашої історії. Це — приклад для живих. Це — перемога для майбутнього. Перемога сьогодення — це збереження нашого духу, ідентичності, нашої національної суті»¹.

Поль Рікер, спираючись на Е. Гуссерля, зауважує: «Історія — це процес осмислення, тому традиція твориться не в минулому, а в сьогоденні, тобто бачиться в минулому завдяки сучасності» [1, с. 345]. Що стосується політичного свята як замкнутого на собі світу сенсу, то тут це явище доцільно розглядати як механізм суб'єктивації, оскільки сенс народжується в процесі прочитання якогось послання, в процесі комунікації та згоди, як підґрунтя політичного свята. Тож політичне свято, з одного боку, виступає як явище культури, а з другого — як когнітивна схема, включена в культурний контекст.

Для спільної інтерпретації минулого необхідна безперервна робота в сьогоденні щодо інтерпретації історії в ціннісному вимірі. В іншому випадку суперечності пам'яті складатимуть лакуну в картині сприйняття сьогодення. Політично свято у своїй когнітивній схемі здатне презентувати єдине розуміння історії. Американський дослідник Метью Денніс констатує: «Політичне свято — це і є звершення історії. Поза своєю актуалізацією історії не існує» [2, с. 21]. Цікавим видається судження П'єра Бурдьє про те, що існують деякі види мистецтва (сфери суспільного життя), де культурні продукти наділені аурую легітимації, що сталася — музика, скульптура, література, театр.

Потреба в легітимації минулого виявляє себе в необхідності самоідентифікації. Той самий Метью Денніс висловився з приводу суті політичних

¹ Слово Президента України Віктора Ющенка у день подвигу Героїв Крут 29 січня 2009 р.

свят украй афористично: «Такі громадські святкування є кульмінаційними точками історії, вони стають єдиною містичною зоною щодо усвідомлення суспільством себе. У такі моменти громадяни перетворюють історію, тобто вони «узаконюють» своє місце в колективному національному минулому» [2, с. 56]. Людина сьогодні отримує право, закріплене емоційно на священних підмостках свята, бути в конкретному (такому, що інтерпретується конкретним чином) минулому. Адже «колонізація» минулого за допомогою свята вбачається досить ефективною завдяки можливості святкового явища «перевідкривати простори минулого», складати темпоральний каркас повсякденності, пояснювати і легітимізувати політичний режим шляхом інтерпретації історії і роботи пам'яті. Етнокультурна і цивілізаційна гетерогенність українського суспільства, втім повертає нас до «старої-нової» тези про безліч наративів історії, а отже, світ-проектів, що вкрай ускладнює сакралізацію українських політичних свят.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рикер П. Память, история, забвение / Поль Рикер : пер. с фр. – М. : Изд-во гуманитар. лит., 2004. – 728 с. – (Французская философия XX века).
2. Dennis M. Red, White, and Blue Letter Day: An American Calendar / M. Dennis. – Ithaca; N. Y. : Cornell University Press, 2002. – 338 p.

С. В. Куцепал, доктор філософських наук, професор

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ЗДІЙСНЕННЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Бурхливий науково-технічний прогрес, характерний для XX–XXI ст., досягнення у розвитку інформаційних технологій впливу на свідомість, волю і почуття людей породили нові форми та засоби протистояння, відкривши особливе поле боротьби — кіберпростір, де інформаційна війна стає найбільш жорсткою формою конфронтації.

Актуалізується проблема кібербезпеки, тобто стану захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави в кіберпросторі, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам у сфері функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем. Кібербезпека — це також і система державних заходів, які гарантують єдність інформаційних ресурсів (електронних комп'ютерних даних або сукупність технологій), забезпечення недоторканності та можливості їх обміну та перетворення, відповідно, забезпечення належного функ-